

Gold from children's hands

Use of child-mined gold by the electronics sector

Samenvatting | November 2015

Doelstelling van het onderzoek

Dit rapport is geschreven voor de Stop Kinderarbeid Coalitie en heeft tot doel inzicht te verschaffen in de omvang en de ernst van kinderarbeid in de kleinschalige en informele goudwinning. Daarnaast heeft het tot doel verband te leggen tussen deze vorm van goudwinning en de toeleveringsketens van grote elektronica bedrijven. De elektronica sector is de op twee na grootste gebruiker van goud. Tegen die achtergrond zijn in Mali de omstandigheden onderzocht van kinderen die in de goudwinning werken en is daar de lokale handelsketen geïdentificeerd tijdens een veldonderzoek.

Resultaten

Uit het rapport blijkt dat goud uit illegale mijnen waar veel kinderen werken in diverse gevallen terecht is gekomen bij toonaangevende goudraffinerijen in Zwitserland. Valcambi en Metalor worden specifiek genoemd in dit rapport maar deze praktijk beperkt zich niet tot hen. Zij staan model voor de raffinerijen die, hoewel gecertificeerd, dit goud inkopen zonder goede 'due diligence'-maatregelen te nemen. Deze raffinerijen bevinden zich in de toeleveringsketen van vele elektronicabedrijven, dit blijkt uit de "Specialized Disclosure Reports" die bedrijven moeten publiceren als zij gehouden zijn aan de Amerikaanse wetgeving voor het gebruik van conflict mineralen, ook wel genoemd de 3TG mineralen¹. In het SOMO-rapport worden verschillende routes

beschreven van goud dat afkomstig is van mijnen waar kinderen werken (in Ghana, Burkina Faso en Mali) naar de raffinerijen in Zwitserland en/of Dubai.

De inzet van kinderen in informele goudmijnen is wijdverspreid; de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) en het Amerikaanse Ministerie van Arbeid (US Department of Labour) stelden vast dat deze ernstigste vorm van kinderarbeid in 26 landen voorkomt, verspreid over Afrika, Azië en Zuid-Amerika. De meest gebruikte schatting is dat wereldwijd ongeveer één miljoen kinderen werkzaam zijn in goudmijnen. Het daadwerkelijke cijfer is waarschijnlijk hoger. De ILO verwacht dat dit cijfer toeneemt als gevolg van de voortdurende groei van de kleinschalige goudwinning. Recente observaties bij informele mijnbouwlocaties in Burkina Faso lieten zien dat tussen de 30% en 50% van de mijnwerkers kinderen waren.

Het veldonderzoek in Mali

In Mali geldt dat ongeveer 20% van de goudmijnwerkers kinderen zijn. Zij werken lange dagen, samen met hun volwassen collega's, waarbij ze zware vrachten moeten dragen. In 2009 werd het aantal mijnwerkers in de kleinschalige goudmijnbouw geschat op 200.000; de "Chamber of Mines of Mali" denkt echter dat het huidige aantal op 1 miljoen ligt. Dit brengt het aantal kinderen in de Malinese goud-

mijnen naar 200.000. Deze kinderen worden door hun familie vanwege economische redenen naar de mijnen gestuurd. In Mali starten de meisjes over het algemeen vanaf hun 8e jaar met het wassen van erts, de jongens beginnen later, ongeveer vanaf hun 12e jaar. De taken die de jongste arbeiders toegewezen krijgen, zijn onder meer het transport en het verwerken van erts (inclusief het omhoog trekken en het wassen van de erts), het vervoer van erts, meestal op hun hoofd op of hun rug en maar af en toe in kruiwagens of handkarren, het breken, slijpen, stampen en zeven van de erts, goudpannen, water halen, op de baby's passen die op de werkplaats aanwezig zijn, het klaarmaken en het verkopen van maaltijden en voedsel. Meestal is het ondergrondse werk gereserveerd voor de volwassen mannen.

Hoewel deze vorm van goudwinning ook gevaarlijk is voor volwassen mijnwerkers, is de impact hiervan op kinderen veel groter. Het onderzoek in Mali toont niet alleen de lichamelijke schade, maar laat daarnaast ook zien dat het werk de ontwikkeling en de toekomst van kinderen aantast op het moment dat ze van school gaan. Ook is sprake van werkgerelateerde ziektes zoals ademhalings- en luchtweg-aandoeningen veroorzaakt door overmatige blootstelling aan stof, blessures van het bewegingsapparaat vanwege het zware tillen en verschillende oog- en huid aandoeningen (lichaamswonden die geïnfecteerd raken vanwege de slechte hygiënische omstandigheden van de poelen waar sommige kinderen de hele dag in staan) en vermoeidheid vanwege de lange uren en het harde werken.

Ongelukken met mijnschachten en blootstelling aan kwik kwamen we tijdens dit onderzoek niet tegen, maar zijn een bekend probleem bij de kleinschalige goudwinning. En dit alles tegen de achtergrond van ondervoeding die veelvuldig voorkomt in Mali. Het voedsel op de mijnwerkplaatsen is niet alleen van slechte kwaliteit, maar is ook onvoldoende om de dag mee door te komen.

Het gebruik van goud binnen de elektronica sector

Ons onderzoek laat zien dat binnen de elektronica sector ongeveer 279 ton aan goud wordt gebruikt, en dat is goed voor 6,7% van de totale vraag naar goud in 2014. Goud is belangrijk voor de elektronica sector, omdat het een uitstekende geleider is voor elektriciteit en daarom gebruikt wordt voor onder andere printplaten, processors en halfgeleiders. Een gemiddelde smartphone bevat ongeveer 30 mg goud, een tablet ongeveer 104 mg en een LCD-televisie 140 mg. De hoeveelheden in elk apparaat zijn misschien maar klein, maar opgeteld bevatten zij een grote hoeveelheid goud. In 2014 werden wereldwijd meer dan 1,2 miljard smartphones verkocht, die gezamenlijk 37.347 kilo aan goud bevatten.

Wereldwijd aanbod aan goud

Het goudaanbod wereldwijd vanuit mijnbouw (kleinschalige en industriële mijnbouw) werd voor 2014 door de goudsector geschat op 3.133 ton. Dit is goed voor 74% van de totale aanvoer. Het restant is afkomstig van gerecycled goud. Hoeveel van het gedolven goud afkomstig is uit kleinschalige mijnbouw, is moeilijk vast te stellen. Betrouwbare statistieken zijn niet beschikbaar, omdat deze vorm van goudwinning vaak informeel of zelfs illegaal is. Veel van dit goud wordt uit het land gesmokkeld en komt niet voor in de officiële export cijfers. Een gedegen schatting, mede gebaseerd op de handel in kwik, is dat de kleinschalige mijnbouw goed is voor 15 tot 20% van de totale goudproductie wereldwijd.

Het is de verwachting dat de kleinschalige goudproductie de komende jaren zal toenemen, terwijl de industriële grootschalige goudwinning waarschijnlijk stabiel zal blijven. Afrika's totale aandeel in de goudproductie groeit nog steeds. Dit komt vooral door de toenemende productie in landen zoals de Democratische Republiek Congo, Burkina Faso, Tanzania, Ghana en Mali. Na Zuid-Afrika (industriële winning) zijn Ghana, Mali en Tanzania de grootste goud producerende Afrikaanse landen gevolgd door de Democratische Republiek Congo, Burkina Faso, Soedan, Guinea en Zimbabwe.

De goudketen

Goudraffinerijen zijn de sleutelfiguren in de internationale goudketen. Zij treden op als schakel tussen de eindgebruikers en de goudproducenten. Zwitserland is 's werelds grootste knooppunt voor goud raffinage: zij verwerken ongeveer 70% van al het goud in de wereld. Goudraffinerijen ontvangen ongeraffineerd goud dat afkomstig is van zowel industriële als kleinschalige winning, evenals schroot (afgedankt goud geschikt voor hergebruik).

Industrieel goud wordt aangeleverd door middelgrote en grote mijnwerkbbedrijven. Maar de route die de kleinschalige en vaak illegale goudwinning volgt is veel gecompliceerder. Die begint met een koper op de mijnbouw locatie, deze verkoopt het goud vervolgens door aan een lokale handelaar, die het op zijn beurt weer verkoopt aan een lokale exporteur. Vanaf hier wordt het goud geëxporteerd naar de raffinaderijen, rechtstreeks of via een internationale goudhandelaar. Maar het goud kan de raffinaderijen ook via een andere route bereiken, namelijk via een traject waar het illegale goud gemengd wordt in de formele handelskanalen. Dit betekent in veel gevallen dat sprake is van smokkelen, het vervalsen van documenten (door het goud te bestempelen als schroot) en het over-rapporteren van legale productie. Ondanks het feit dat bijna alle grotere raffinaderijen gecertificeerd zijn (o.a. door de Conflict Free Smelter Program en door de London Bullion Market Association of The Jewellery Council) nemen noch de goudsector noch

de elektronica sector stappen om de kinderarbeid in de goudwinning uit te bannen.

Niet alleen de ondoorzichtige en obscure supply chain van het niet-industriële goud richting de raffinaderijen maakt het moeilijk om dit goud te traceren. Dat geldt ook voor twee plaatsen tijdens deze route, te weten: Dubai en Shanghai. Dubai speelt een belangrijke rol bij het smokkelen van goud omdat 80% van het goud uit de regio van de Grote Meren – dus uit landen zoals Oeganda, Tanzania en de Democratische Republiek Congo – illegaal het land verlaten maar zonder problemen in Dubai ingevoerd kunnen worden. Ondanks de druk die de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties de afgelopen jaren op Dubai uitoefende, namen de autoriteiten geen enkele maatregel hiertegen.

Voor Shanghai geldt dat al het goud dat wordt verhandeld op de Gold Exchange met elkaar wordt vermengd. Er zijn geen herkomstdocument beschikbaar waardoor het niet meer herleidbaar is waar het vandaan is gekomen. Dit maakt het onmogelijk voor elektronicabedrijven om de oorsprong van het goud dat via Shanghai gekocht is, te traceren. China vereist dat alle invoer van goud via de Shanghai Gold Exchange moet lopen.

Initiatieven vanuit de elektronica sector

In 2010 lanceerde de elektronica sector het Conflict Free Smelter Initiative, een op dat moment baanbrekend initiatief op het gebied van het verkrijgen van meer transparantie ten aanzien van conflictmineralen. Dit initiatief wordt nu gebruikt door meer dan 200 bedrijven binnen zeven verschillende industrieën. De elektronica sector heeft hiermee bewezen leidend te kunnen zijn in een initiatief die betrekking heeft op de mijnbouw fase in hun productieketen. Sommige individuele ondernemingen namen aanvullende stappen op het initiatief en zijn betrokken bij lokale projecten. Hierin ondersteunen zij het verantwoordelijk inkopen van mineralen in conflictgebieden.

Het Conflict Free Smelter Initiative richt zich echter niet op de kinderarbeid die in de conflictgebieden voorkomt. Kinderarbeid in goudmijnen buiten de aangewezen conflictgebieden valt sowieso buiten de scope van dit initiatief. Ook de gedragscodes van de elektronicabedrijven – die allen kinderarbeid in hun supply chain verbieden – bereiken deze goudmijnen niet.

Conclusies

Goud dat mede door de inzet van kinderen wordt geproduceerd, komt terecht in de supply chain van de elektronica sector. Ondanks het feit dat kinderarbeid veelvuldig voorkomt bij goudwinning in de mijnen en de arbeidsomstandigheden hier zeer schadelijk en gevaarlijk kunnen zijn voor kinderen, heeft de elektronica sector op dit moment

geen methodes om zich ervan te verzekeren om kinderarbeid in hun supply chain te bestrijden. De aandacht van de elektronica sector voor mineralen beperkt zich tot conflict-vrije mineralen. De resultaten hiervan blijven meestal beperkt tot rapportage verplichtingen binnen het Conflict Free Smelter Program.

Aanbevelingen

Zowel het beleid als de praktijk moet gericht zijn op het elimineren van kinderarbeid bij het winnen van goud, maar moet zich niet richten op het elimineren van kleinschalige informele goudwinning. Deze vorm van goudwinning biedt een inkomen aan 10-15 miljoen mensen, hun gezinnen en gemeenschappen. Het is belangrijk om maatregelen te nemen die ervoor zorgen dat de eliminatie van kinderarbeid een integraal onderdeel wordt van het in totaliteit verbeteren van de informele mijnbouw en de arbeidsomstandigheden voor de (volwassen) mijnwerkers. Verbeteringen zijn onder meer maatregelen die de internationaal aanvaarde arbeidsrechten waarborgen, zoals omschreven door de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) en door de "OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas"². Naast het elimineren van kinderarbeid zijn dat: zorgen voor veilige arbeidsomstandigheden; een verbod op gedwongen en verplichte arbeid; alle vormen van foltering, wrede, onmenselijke en vernederende behandeling; andere grove schending van de rechten van de mens en misbruik, zoals seksueel geweld. Ook moet sprake zijn van maatregelen waarbij de focus ligt op het bereiken van een stabiel familie inkomen en duurzame gemeenschappen.

Elektronica bedrijven moeten hun verantwoordelijkheid erkennen voor de mijnbouw fase waaronder de kleinschalige informele mijnbouw.

Zij moeten hun huidige 'due diligence' inspanningen verbeteren ten aanzien van conflict mineralen en daarbij goudraffinaderijen stimuleren om hierin een actieve rol te spelen. Bij deze inspanningen moeten internationaal geaccepteerde arbeidsstandaarden, inclusief het verbod op kinderarbeid, in het Conflict Free Smelter Program geïntegreerd worden. Dit in lijn met de OECD Due Diligence Guidelines for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict Affected and High Risk Areas.

Daarnaast moeten zij zich niet alleen richten op conflict-vrij goud in hun productieketen. Zij moeten hun scope uitbreiden en zich ook richten op kinderarbeid-vrij goud en daartoe initiatieven nemen.

1 3TG staat voor Tin (tin), Tantalum (tantaal), Tungsten (wolfram) en Gold (goud).
2 (OESO – Organisatie voor Economische Samenwerking - Due diligence richtlijnen voor verantwoordelijke supply chains met betrekking tot mineralen uit conflict- en hoge risicogebieden).

Colofon

*Deze paper is een samenvatting van het rapport
'Gold from children's hands'*

Auteurs: Irene Schipper and Esther de Haan

Met bijdragen van: Meike Remmers and
Vincent Kiezebrink

Mali veldonderzoek: Mark van Dorp

Layout: Frans Schupp

Foto's: Mark van Dorp / SOMO en ELEFAN-SARL

ISBN van het rapport: 978-94-6207-075-2

SOMO

Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen
Centre for Research on Multinational Corporations

Sarphatistraat 30

1018 GL Amsterdam

The Netherlands

T: +31 (0)20 639 12 91

F: +31 (0)20 639 13 21

info@somo.nl

www.somo.nl

In opdracht van:

Stop Child Labour

www.stopchildlabour.org

